

Нисмо умели да слушамо мудре људе и баш због нашег неодговорног и немарног односа према сопственој историји постадосмо од страдалника злочинци и џелати. И уместо да промишљено и непристрасно објавимо свету истину о невиној жртви наших светих предака, доживели смо да су српски политичари, генерали и војници на крају 20. века оптужени за геноцид, ратне злочине и злочине против човечности. Требало је, пре свега, ослободити историју идолопоклонства, површности и замагљивања истине, па се тек онда суочити са искушењима новог мондијализма. Навикнути да себе оправдавамо и проналазимо изговоре, слушали смо често приче о кривици других и сматрали да су у свету сви у обавези да о нама све знају и да имају разумевања за наше жртве.

Одговоран и зрео народ, а верујемо да би због својих славних и светих предака српски народ требало да се уврсти у такве, морао би да има развијену свест о поштовању успомене на страдање и многобројне жртве које су поднели наши свети преци. Народ који је у XX веку три пута трагично пострадао и чије се жртве броје на око три милиона налази се данас, на почетку XXI века, у стању забрињавајућег обезвређивања националне прошлости и постиђености над сопственом историјом, нарочито у одређеним интелектуалним круговима. Распамећено служење привременим и пролазним идеологијама утицало је у великој мери да Срби постану народ без самопоштовања, расположен политикантско-критизерски према несумњиво потврђеним вредностима националне историје. Чини се понекад да нико у свету нема више стручњака за проучавање и тумачење прошлости од Срба, чији се, назови водећи, интелектуалци надмећу сензационализмом, накнадном памећу и изношењем неодмерених и непромишљених ставова.

Између две крајности кретали су се српски интелектуалци када су проучавали и тумачили догађаје страдања сопственог народа. Или су мистификовали и преувеличавали, инсистирајући само на лицитирању броја страдалих, а не и на поштовању према конкретним личностима жртава које имају име и презиме, или су идеологизирали и дозирали историографијом усађивали у свест многобројних генерација монопол над истином о прошлости. Крајње је време да се српски историчари ослободе разноразних идеолошких стега и да савесно, храбро и одговорно приступе проучавању историје српских страдања у протеклих сто година.

Пројектовање данашњег вредносног система, чији су носиоци интелектуалци спремни да ниподаштавају, релативизују и скрнавe српске жртве, на прошлост коју другачије нисмо у стању да разумемо, велика је грешка и представља вулгарно потирање историје. Зар нисмо много пута били у прилици да слушамо од многих српских интелектуалаца ставове као што су: *Сви су се они у прошлости само борили за власт... Жртве српског народа у 20. веку су биле узалудне... Било би боље да смо се предали и потписали капитулацију... Данас нам је потребан политичар типа Милоша Обреновића* , а не Карађорђа Петровића... *Српски народ је у 20. веку доказао да уме да гине и страда*

а у 21. веку треба да покаже да уме да живи...

Они који не познају најбоље историју када чују овакве ставове још више се збуњују и саблажњавају. Зато је и потребно да се, пре свих, историчари, одговорно односе према прошлости српског народа.

Наслеђе средњег века је оно без чега не можемо разумети српску историју. Иако је међу данашњим Србима преовладао сурови рационалистички поглед на средњовековну историју, а нарочито се са подсмехом и злурадошћу расправља о *Небеској Србији*, сваки човек би морао врло добро да упозна историју српског народа у средњем веку ако жели да исправно расуђује и разуме протеклих сто година.

У српској држави средњег века опредељење за хришћанску веру је најважнија одредница историјског развоја. Самостална држава и аутокефална црква створени су на темељу христољубља и благочестивости Светог Симеона Мироточивог, Светог Саве, Светог краља Стефана Првовенчаног (монаха Симона), али и огромног византијског наслеђа пренетог Србима, пре свега у узајамно складном поштовању световног и духовног или симфониčnosti државе и Цркве. Свети кнез Лазар и свети косовски витезови пострадали су на Видовдан 1389. године Христа ради, и благодарeћи њиховој жртви српска средњовековна држава је у следећих неколико деценија доживела снажан духовни преображај. Црква је у периоду турске владавине била једини сигурни и спасоносни брод на којем је српски народ сачувао моралне вредности и хришћанско опредељење. Васкрс државе српске, како је мудри историчар Стојан Новаковић назвао доба српског устанка на почетку 19. века, једино се и може разумети као борба за ослобођење од ропства на темељу хришћанских вредности, које је речима изразио Свети ђакон Авакум, говорећи Турцима: *Срб је Христов, радује се смрти.*

Нововековна српска држава је обновљена и стварана свесним жртвовањем и борбом православних хришћана и српских сељака, предвођених Карађорђем Петровићем и Милошем Обреновићем. Трагедија ове двојице родоначелника истакнутих, народних династија никада не може засенити непроцењив допринос који су, независно један од другог, дали обнављању српске државе. Обе владарске породице доживеле су трагичне

тренутке у својој историји, али су њени истакнути представници били са својим народом када је било потребно ослободити Србију, одбранити је и сачувати њено достојанство. О грешкама које су починили владари, вождови, кнежеви и краљеви Србије не би требало судити по принципу *шта би било да је било* и накнадном памећу, јер оно што су ови људи уградили у темеље васкрсле државе надмашује и превазилази неоспорну људску огреховљеност.

У Балканским ратовима (1912-1913), Првом светском рату (1914-1918), Другом светском рату (1939-1945), послератном периоду испуњеном насиљем народно-социјалистичког режима над политичким противницима, као и ратовима вођеним од 1991. до 1999. године на тлу бивше Југославије, српски народ је поднео велику жртву. Када су у питању страдалници и новомученици 20. века, Срби би морали да преобразе своје историјско памћење и да стекну одговоран и непристрасан став. На однос испуњен пијететом према жртвама позивао је у своје време блаженопочивши патријарх српски Герман, говорећи народу *да опрости, али да не заборави*. Нисмо умели да слушамо мудре људе, и баш због нашег неодговорног и немарног односа према сопственој историји постадосмо од страдалника злочинци и џелати. И уместо да промишљено и непристрасно објавимо свету истину о невиној жртви наших светих предака, доживели смо да су српски политичари, генерали и војници на крају 20. века оптужени за геноцид, ратне злочине и злочине против човечности. Требало је, пре свега, ослободити историју идолопоклонства, површности и замагљивања истине, па се тек онда суочити са искушењима новог мондијализма. Навикнути да себе оправдавамо и проналазимо изговоре, слушали смо често приче о кривици других и сматрали да су у свету сви у обавези да о нама све знају и да имају разумевања за наше жртве.

По делима њиховим познаћете их, говори Господ својим ученицима у светим јеванђељима. Сваки човек би требало да на оном месту на којем се тренутно налази савесно и дисциплиновано ради свој посао. Да ли је потребно уопште истицати колико је тежак и озбиљан посао сваког историчара да *sine ira et studio*

(без гнева и пристрасности)

прикаже један временски период. Проучавању историје српског страдања у последњих сто година требало би приступити врло одговорно, и сабрати све праве и проверене ауторитете из области историографије да направе велики научни скуп на тему *О поштовању српских жртава и одговорности према истини о српском страдању*. Пописати имена и презимена свих страдалника, обележити сва необележена и сакривена места страдања, успоставити Дан сећања на све жртве страдања и ставити заувек тачку на трагедију српско-српских сукоба. У српском народу постоје вредни људи који се овим послом увелико баве. Непходно је да се професионалношћу и стручношћу превазиђе вишедеценијски аматеризам историчара-партијаша и да се историографија обогати публикацијама које ће помоћи нашим потомцима да имају правилан однос према сопственој историји.